

І.О. Іртишева, д-р екон. наук, професор
Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова м. Миколаїв,
А.О. Обозна, канд. екон. наук
Миколаївський політехнічний інститут, м. Миколаїв

ДЕРЖАВНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ:
СЕКТОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Державне регулювання агропродовольчої сфери, інституційні зміни та пастки, що при цьому виникають, постійно перебувають в епіцентрі наукових дискусій та торкаються найбільш злободенних проблем життєдіяльності суспільства. Розвиток інституційного напрямку в сучасній економічній науці став об'єктивною реакцією на системні збої господарського механізму, дисфункції ринкових інститутів, ідеологічну кризу суспільства.

Національна економіка передбачає відповідні соціальні та економічні інститути, через які вона конкретизується та пристосовується до умов реформування. Інституційне забезпечення трансформації економічної системи, наповнення інститутів адекватним способом мислення, звичками, традиціями й урахування їх у процесі трансформування системи є визначальною умовою державного регулювання. Головна роль в інституційному середовищі нині належить державі, яка перетворилася у фундаментальний чинник економічного розвитку, зокрема й через здатність створювати і надавати відповідні інститути, які підтримують функціонування національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У галузі дослідження інституціональних змін економічна наука має значні досягнення. Відомими представниками сучасних інституціональних концепцій є А. Алчиан, Дж. Бьюкенен, Г. Беккер, С. Бриттан, Г. Демсец, Р. Коуз, Д. Норт, М. Олсон, Р. Познер, Г. Таллок, О. Уільямсон, Д. Ходжсон, Р. Фогель.

Істотний внесок у розвиток інституціональної теорії вносять також сучасні російські й українські вчені: Р. Нурєєв, А. Олійник, В. Геєць, В. Дементьєв, М. Деркач, В. Мельник, О. Молодцов, В.О. Поворозник, В. Решетило, В. Рубаник та інші. У роботах цих авторів аналізуються особливості формування інститутів перехідних економік, необхідність

радикальних інституціональних перетворень, викладені позиції з проблем становлення нової інституціональної архітекτονіки перехідних систем.

Вагомий внесок в дослідження питань державного регулювання внесли М. Корецький, Т. Лямцева, А. Макаренко, П. Маслак, С. Панчишин, Є. Ставровський, В. Уркевич та інші українські вчені.

Значне коло концептуальних питань державного регулювання інституціональних змін в національній агропродовольчій сфері залишаються малодослідженими і вимагають їх подальшої розробки. Велике теоретичне і практичне значення розв'язання зазначених проблем обумовило актуальність теми дослідження.

Формулювання цілей статті є вивчення теоретичних аспектів та практичних напрямів розвитку державного сектора економіки як елемента інституціональних трансформацій, а також державного регулювання інституціональних змін в агропродовольчій сфері національної економіки.

Виклад основного матеріалу досліджень. Поняття державного сектору науковці тлумачать по різному. С. Панчишин розглядає його як частину національної економіки, що її повністю контролює держава [1, с. 550]. Є. Ставровський схиляється до функціонального визначення державного сектору і вважає його інструментом держави та органів місцевого самоврядування, за допомогою якого вони правомочні здійснювати пряме чи опосередковане втручання в економіку країни для виконання своєї регулюючої функції [2, с. 53].

Найбільш повним є визначення державного сектору економіки як сукупності підприємств, установ та організацій діяльність яких безпосередньо забезпечують державні органи управління, і які перебувають у повній або частковій власності держави та функціонують, щоб отримати прибуток або соціальний ефект і розв'язати загальнонаціональні або регіональні соціально-економічні проблеми

Україна відноситься до країн з найнижчим рівнем державної підтримки умов відтворення у сільському господарстві з розрахунку на 1 га ріллі. Як наслідок, господарства переходять на моновиробництво окупної, як правило, експортноорієнтованої продукції, руйнуються сівозміни, деградують ґрунти. Значна частина працездатного населення витісняється з сільськогосподарських підприємств в особисті селянські господарства. Посилюються безробіття та міграційні процеси.

Формування конкурентоспроможної агропродовольчої сфери потребує створення ефективного механізму регулювання орієнтованого на головний критерій розвитку галузі – ефективність. Наразі немає єдиного підходу щодо співвідношення державних і ринкових важелів у механізмі

регулювання аграрної економіки. Тому, одне із найважливіших завдань економічної науки полягає в теоретичному обґрунтуванні взаємодії ринкового саморегулювання та державного регулювання. У процесі переходу до ринку економічна діяльність держави повинна ґрунтуватися на принципі: скорочення її масштабу повинно бути адекватним становленню механізму ринку і його серцевини – конкуренції [3, с. 40].

В умовах же ринкової економіки повинен бути задіяний головний принцип „ринок – наскільки можливо, державне регулювання – наскільки необхідно”. Умови, за яких використовують ринковий механізм, не можуть або не мають стимулів виробляти блага в соціально оптимальних обсягах чи з належною якістю: недосконалість конкуренції на ринку; наявність зовнішніх ефектів (екстерналій); неповнота і недосконалість інформації тощо. У цих умовах державне втручання може розглядатися як один зі способів підвищення ефективності розподілу ресурсів.

При цьому, держава у всіх цих сферах повинна розглядатися лише як економічний агент, що втручається тільки у випадку, коли запобігання або пом'якшення тієї або іншої недосконалості не може бути забезпечене за рахунок функціонування ринку [4].

Сучасна аграрна реформа спрямована на заміну тих, що існували раніше виробничо-економічних відносин на селі. Сьогодні відомі десятки різних моделей форм господарювання в сільському господарстві й важливо вибрати тільки ті з них, які б забезпечили достатній рівень добробуту працівників і власників землі, максимально задовольнили потреби й запити держави.

Державні сільськогосподарські підприємства представлені переважно: науковими держпідприємствами, племінними заводами, тваринницькими комплексами, птахофабриками, звіринницькими господарствами, селекційними станціями, учбово-дослідними (дослідно-виробничими) господарствами тощо. Так, за підсумками 2013 р. на території України було зареєстровано біля 300 підприємств, що мають статус державних, що склало 0,6 % від загальної кількості суб'єктів виробничої діяльності в сільському господарстві. Така статистика, на нашу думку, свідчить про відсутність в державній аграрній політиці наряду з подальшим розвитком та утворенням нових державних сільськогосподарських підприємств.

Підприємства, що входять у цю групу, засновані на повному державному фінансуванні, вони повинні мати високий виробничий потенціал, використовувати сучасні індустриальні технології. Товарна продукція, вироблена ними, повинна йти, перш за все, на задоволення

державних потреб. Такі підприємства призначені для проведення державної політики в області насінництва й племінного тваринництва, впровадження передових технологій, проведення наукових досліджень і підготовки кадрів, у здійсненні карантинно-ветеринарних та інших державних заходів.

В.Ю. Уркевич пропонує поділяти суб'єктів аграрних правовідносин на приватних осіб і публічні органи, юридичні особи публічного права. До першої групи, на думку вченого, належать сільськогосподарські підприємства (за винятком державних і комунальних), їх члени і наймані працівники, а також суб'єкти господарювання несільськогосподарського профілю, до другої – органи державної влади й органи місцевого самоврядування, державні й комунальні (у тому числі сільськогосподарські) підприємства [5, с. 13].

Поділ, запропонований ученим, заслуговує на увагу, оскільки повністю відображає реальну структуру суб'єктів аграрних правовідносин, котра встановлена чинним законодавством.

Як вірно зазначає Т.В. Лямцева, основним видом діяльності державних сільськогосподарських підприємств є виробництво товарної сільськогосподарської продукції рослинного і тваринного походження [6, с. 7]. Але, на нашу думку, автором не враховано, що крім виробництва, як основного виду діяльності, державні сільськогосподарські підприємства здійснюють ще й реалізацію виробленої продукції. Адже крім державних казенних сільськогосподарських підприємств, існують ще й державні комерційні сільськогосподарські підприємства, для котрих реалізація виробленої продукції є одним із основних засобів досягнення мети діяльності – одержання прибутку.

В умовах переходу до ринкової економіки важлива роль у забезпеченні ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства належить її плануванню. Розробка стратегії і тактики виробничо-господарської діяльності сьогодні є найважливішим завданням для будь-якого підприємства, включаючи і державні спеціалізовані сільськогосподарські підприємства. Особливо таке планування виробничо-господарської діяльності державних сільськогосподарських підприємств є необхідним в умовах сучасної ринкової економіки, де пропозиція регулюється попитом.

Для ефективного ведення виробничо-господарської діяльності державними сільськогосподарськими підприємствами необхідно закріпити у законодавстві та забезпечити на практиці гарантії захисту їх прав. Слід погодитися з висновками вчених про те, що такі гарантії можуть бути

закріплені у законодавстві України або встановлюватися самими державними сільськогосподарськими підприємствами у конкретних договорах, що укладаються ними у процесі здійснення виробничо-господарської діяльності.

Таким чином, в Україні державні сільськогосподарські підприємства становлять лише незначну частину суб'єктів аграрного господарювання. На нашу думку, така ситуація на сьогодні є виправданою, оскільки потреби держави в аграрній сировині та продукції майже повністю забезпечують суб'єкти сільськогосподарського виробництва приватного сектору. Проте слід наголосити, що повна ліквідація державних сільськогосподарських підприємств є неприпустимою, адже існують такі сфери господарювання, де потреби держави можуть забезпечити лише державні сільськогосподарські підприємства у зв'язку із встановленими обмеженнями у здійсненні певних видів діяльності чи нерентабельністю виробництва. Тому важливим напрямом правотворчої діяльності державних органів має стати створення належного інституціонального середовища для подальшого функціонування державних підприємств у сільському господарстві.

Хоча державні сільськогосподарські підприємства не відіграють сьогодні значимої ролі безпосередньо в аграрному виробництві. Доцільність виокремленого розгляду діяльності державних сільськогосподарських підприємств є важливою з декількох причин.

По-перше, практично відсутня актуальна інформація на цю тему, що не дозволяє відповісти на запитання про те, що являють собою ці господарства і якою є їх роль в сучасному виробництві, наскільки ефективною є їх діяльність. Ще менше відомо про діяльність окремих груп держгоспів, хоча загальна сукупність цих господарств функціонально неоднорідна. Доречно зауважити, що останнім часом землі державних господарств часто стають об'єктом незаконних або напівзаконних операцій, кінцевою метою яких є вилучення їх із цілісних сільських майнових комплексів і приватизація сторонніми особами після офіційного запровадження ринку землі.

Наприклад, Роздільнянська райдержадміністрація Одеської області своїм розпорядженням зобов'язала державне підприємство "Дослідне господарство ім. О.В. Суворова Одеського інституту агропромислового виробництва НААН" звільнити земельну ділянку площею 7525 га та передати її до земель запасу Щербанської сільської ради.

Ніжинський міський районний суд визнав незаконним та скасував державний акт на право постійного користування земельною

ділянкою державного підприємства “Дослідне господарство “Агрофірма “Лосинівська” Чернігівського інституту агропромислового виробництва НААН” площею 5680,3 га з наступним її розпаюванням. Верховний Суд України відмовив підприємству у відкритті касаційного провадження по справі.

Розпорядженнями голови Лохвицької райдержадміністрації Полтавської області припинено право користування ДП “Дослідне господарство “Вирішальне” Полтавського інституту агропромислового виробництва НААН” земельними ділянками площею 2054 та 2445,7 гектарів. Схожа ситуація із землями Волинського інституту агропромислового виробництва та ДП “Дослідне господарство «Чорноморське» Кримського інституту агропромислового виробництва.

Перелік фактів щодо вилучення та розкрадання земель наукових установ за відповідними схемами змови між держадміністраціями та місцевими судами, які вилучають земельні ділянки у ході реорганізації або об’єднання дослідних господарств для подальшої передачі в користування комерційним структурам, можна продовжити. Як і фактів, коли органи місцевого самоврядування та виконавчої влади приймають рішення та видають розпорядження щодо земель наукових інститутів, дослідних господарств з порушенням вимог земельного законодавства.

Науковці наголошувалося на тому, що органи місцевого самоврядування та виконавчої влади затягують прийняття рішень та видачу розпоряджень по 90 % виготовлених технічних документаціях із землеустрою щодо передачі у постійне користування дослідним господарствам НААН земельних ділянок, оскільки посадовці вбачають власні інтереси по кожній ділянці. Що саме завдяки спільній позиції НААН та Головного управління Держкомзему у Одеській області вдалося відстояти землі ДП Дослідне господарство ім. В.О. Суворова Одеського інституту агропромислового виробництва.

Стосовно ефективності роботи державних сільськогосподарських підприємств можна розділити їх на дві основні групи. Перші – це ті які підтримують традиційну сільськогосподарську спрямованість (вирощування сільськогосподарських культур або змішане сільське господарство). При планово-адміністративній системі ці підприємства відігравали більш значущу роль, але в умовах трансформаційної економіки втратили своє значення.

Друга група включає господарства, що мають звужену спеціалізацію і/або створені для виконання спеціальних функцій обслуговування виробничого процесу чи розвитку науки. Можна припустити, що

рослинницькі господарства цієї групи, особливо ті продукція яких спрямована на окремі високоприбуткові або вузькі «нішові» ринки, можуть більш успішними, ніж спеціалізовані господарства, пов'язані з капіталомістким тваринництвом, особливо якщо сегменти ринку для їх продукції незначні, специфічні або зовсім не розвинені.

Структура ведення сільського господарства досить складна і має подвійний характер. З одного боку, це сукупність систем галузей: землеробства, рослинництва, тваринництва, які у свою чергу поділяються на низку підсистем. З іншого боку, система ведення господарства – це ціла сукупність декількох компонентів і характеристик. По-перше, стан розвитку агропромислового господарства, наявні виробничі ресурси та їх використання. По-друге, кооперація, спеціалізація та інтеграція виробництва. По-третє, організаційно-правова форма та моделі суб'єктів господарювання. По-четверте, завдання системи з виробництва продукції та задоволення в ній потреб суспільства, вимоги прибуткового ведення господарства. По-п'яте, організаційно-економічний механізм управління.

Окрім безпосередніх виробників агропродовольства ця система включає усі види діяльності щодо забезпечення роботи сільськогосподарських товаровиробників, такі як ремонт сільськогосподарської техніки, виробництво органічних і мінеральних добрив, а також підприємства з переробки, транспортування, дистриб'юторські компанії. Ці сектори взаємозалежні один з одним за допомогою ринків, на яких селяни отримують засоби виробництва і продають сировину переробним підприємствам, які, у свою чергу, виробляють продукти харчування, та реалізують на гуртовому і роздрібному ринках продовольства.

До постачальників виробничих ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників відносять: підприємства з виробництва кормів для тваринництва, підприємства з виробництва органічних і мінеральних добрив, підприємство з виробництва хімікатів (гербіцидів, пестицидів), сільськогосподарське машинобудування, ринок праці й орендодавці. Ціни постачальників визначають динаміку і структуру витрат сільськогосподарських товаровиробників і, в остаточному підсумку, ціни на продовольство.

У продовольчому комплексі важливе місце належить харчовій промисловості, тому що саме вона перетворює сільськогосподарську сировину в нову продукцію, змінюючи його матеріально-речовинну форму. Продукція може бути реалізована іншим підприємствам харчової

промисловості, дистриб'юторам або напряму в торговельну мережу (продовольчим супермаркетам).

Підприємства харчової та переробної промисловості виконують й деякі функції посередників. Так, м'ясопереробна компанія може мати підрозділ, що займається закупівлею великої рогатої худоби прямо у товаровиробників. Крім того, вона також може виконувати функції дистриб'ютора, наприклад, самостійно реалізуючи готову продукцію в роздрібну мережу.

Посередники (або дистриб'ютори), які виконують одну або кілька маркетингових функцій (обмін, фізичний розподіл, зберігання тощо) на шляху продукту по каналах розподілу від виробника до споживача.

Мережа поширення продовольства – це складна система, що забезпечує рух харчових продуктів від виробника до споживача. Вона містить у собі такі елементи, як гуртова і роздрібна торгівля, транспортування і складається з декількох ланок – від переробника до дистриб'ютора, від брокерів, дистриб'юторів і торговельних представників до кінцевого споживача. Довжина ланцюга залежить від характеристики продукту, характеристики споживача і географічного розміщення виробника і споживача [7, с. 10].

Агропродовольчий ринок, як складову агропродовольчої системи, також можна розділити на окремі ринки: аграрної (сільськогосподарської) продукції, як сировини та ринок продовольства. З іншого боку агропродовольчий ринок у свою чергу також поділяється на ринки окремих видів сільськогосподарської продукції. Цілеспрямований розвиток системи може здійснюватися тільки в тому випадку, якщо цілі системи та шляхи їх досягнення узгоджуються з об'єктивними законами розвитку суспільства. Це узгодження здійснюється далеко не завжди, і пошук раціональних управлінських рішень можна трактувати як процес розробки компромісу між бажаним і можливим.

Як багаторівнева структура національна агропродовольча система дозволяє в принциповому плані структурувати основні механізми державного регулювання агропромислової сфери:

- структурно-галузеве регулювання, за допомогою яких може здійснюватися вплив на темпи і пропорції розвитку окремих галузей і виробництв сільського господарства. Серед основних методів можна виділити в першу чергу податкові пільги і державні капітальні вкладення, державні закупівлі;

- державне регулювання інституційних перетворень – приватизація, реорганізація, механізми корпоративного права;

- регулювання цін і доходів підприємств аграрної сфери, включаючи бюджетне субсидування;
- зовнішньоекономічне регулювання;
- соціальна підтримка сільського населення і розвитку сільських територій [8, с. 71].

Харчова промисловість, як важлива складова агропродовольчої сфери, відіграє особливу роль у вирішенні продовольчої проблеми. Вона є не тільки заключною ланкою виробництва харчових продуктів, а й організатором та інтегратором ефективного функціонування продовольчого комплексу. Вхідження України до СОТ посилило вимоги до гарантій державної безпеки харчової продукції. Це зумовлено також і недостатньою ефективністю існуючої системи контролю за якістю продукції.

Сьогодні можливості контролюючих державних органів непорівнянні з масштабами ринку. Сертифікати, які видають товаровиробникам на продукцію, слугують лише „перепусткою” на ринок, а в подальшому ніхто не перешкоджає підприємцю змінити з тих чи інших міркувань умови виготовлення, зберігання, транспортування, продажу, тобто відійти від існуючих технічних регламентів на продукт чи товар.

Створення цивілізованого українського ринку харчової продукції, стан захищеності і впевненості споживача у безпечності та якості продукції будуть залежать від того, наскільки виконуються норми законодавчого забезпечення. Зокрема, основних Законів, таких як Закони України „Про безпечність та якість харчових продуктів”, „Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів”, „Про державну підтримку сільського господарства України”, „Про молоко та молочні продукти”, „Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них”, та інших на всіх рівнях.

Тому пропонується розглядати державне регулювання харчовою промисловістю як сукупність законодавчих актів, принципів, методів, регуляторів діяльності органів усіх гілок державної влади (законодавчої, виконавчої і судової) з вироблення й реалізації управлінських рішень для здійснення регулюючих, організуючих і координуючих впливів на комплекс агропромислового виробництва з метою забезпечення потреби у продуктах харчування, питній воді в обсязі, якості, асортименті, доступності в будь-який час і суворій відповідності санітарно-гігієнічним нормам і стандартам, необхідних і достатніх для повноцінного фізичного,

психічного і соціального благополуччя кожного громадянина країни, згідно з його індивідуальними фізіологічними потребами.

Стабільний соціально-економічний розвиток країни, нарощення економічного потенціалу, забезпечення продовольчої безпеки та посилення конкурентоспроможності національної економіки в цілому обумовлюються реалізацією ефективної системи державного управління. Розвиток харчової промисловості має особливе соціальне значення, оскільки продовольча сфера є потужним багатогалузевим комплексом виробництва продукції харчування, яка відіграє вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави.

Значення його не тільки у забезпеченні потреб людей у продуктах харчування, але в тому, що він істотно впливає на зайнятість населення й ефективність усього національного виробництва. В умовах зростання відкритості вітчизняної економіки зростає роль держави у забезпеченні ефективного функціонування організаційно-економічного механізму регулювання продовольчою сферою. Досвід розвинених країн показує, що в соціально-економічному розвитку важливу роль відіграє налагодження системи державної регуляторної політики, що базується на застосуванні відповідних регуляторних механізмів.

Основна діяльність харчової промисловості, що полягає у переробці сільськогосподарської сировини у харчові напівфабрикати та готові продукти для кінцевого споживання, визначає подвійну функцію підприємств її галузей, які одночасно виступають покупцем продукції сільськогосподарських формувань та основним постачальником готової продукції підприємствам роздрібної торгівлі та споживачам.

Вплив механізму державного регулювання на ефективний розвиток харчової промисловості проявляється через його роль та функціональне значення, що полягає у втручанні в механізм функціонування ринку для забезпечення такого рівня сукупного попиту, який би відповідав найбільш повному використанню виробничих потужностей і зайнятості. При цьому механізм рівноваги між виробництвом і споживанням спрямований на створення та підтримку зростаючого рівня життя населення країни; механізм перетворення капіталу в дохід і доходу в капітал – на підтримку на необхідному рівні ресурсів для розширеного відтворення; мультиплікаційні механізми – на постійне підвищення ефективності економічної діяльності; механізми економічних циклів – на підтримку стабільності розвитку галузі.

Істотну специфіку має система цільових установок державного регулювання процесів збалансованого розвитку харчової промисловості на

рівні стратегічних цілей. За таких умов оптимальне державне регулювання харчової промисловості має економічне, політичне і міжнародне значення, що сприятиме формуванню сприятливого соціального середовища для вдосконалення функціонування продовольчої сфери.

Порушення рівноваги між попитом з урахуванням встановлених норм споживання продовольства та купівельною спроможністю населення також вказує на необхідність розробки результативного механізму державної підтримки продовольчого забезпечення. У зв'язку з цим проблема державного регулювання розвитку харчової промисловості стала ключовою з погляду створення сприятливого інвестиційного клімату продовольчого виробництва, а також забезпечення ефективності функціонування капіталу в країні.

Проведення інституціональних реформ на сучасному етапі розвитку перехідних систем має базуватися на переході від «політичної модернізації» інституціональної системи, яка базується на активній пропозиції інститутів з боку держави, до моделі «ринкової модернізації», що орієнтується на попит на інститути з боку самих учасників ринку.

Формуванню моделі ринкової модернізації інститутів повинна передувати законодавчо затверджена процедура вивчення попиту на інститути з боку всіх суб'єктів національного ринку, а інституціональні зміни повинні мати комплексний, масово-інформативний і адаптований характер. Модель ринкової модернізації інститутів означає реформування не політики держави як такої, а інституціональної моделі політики, правил її проведення і потребує освоєння державою принципів управління як діалогу, як управління взаємодіями суб'єктів різного рівня.

Ефективність інституціональних трансформацій в агропродовольчій сфері визначається оптимальним поєднанням внутрішнього виробництва і експортно-імпортової політики, адже реалізація його організаційно-економічного механізму сприяє підвищенню конкурентоспроможності агропродовольчого сектора економіки, залученню інвестицій, інноваційному оновленню виробництва і соціальної інфраструктури України.

Одне з найважливіших місць в структурі заходів державної підтримки України повинно посідати податкове стимулювання у сфері агровиробництва та харчової промисловості, здійснення державної регуляторної політики, вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між міністерством та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення

втручання у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності.

Висновки. Реформування державного сектору економіки стало головним завданням трансформації агропродовольчої сфери України. На сучасному етапі розвитку державні сільськогосподарські підприємства представлені переважно: науковими держпідприємствами, племінними заводами, тваринницькими комплексами, птахофабриками, звіринницькими господарствами, селекційними станціями, учбово-дослідними (дослідно-виробничими) господарствами тощо.

Враховуючи значущість аграрного сектору для розвитку економіки та соціальної сфери країни виникає необхідність створення дієвого механізму держпідтримки агропродовольчого сектору. Важливість в забезпеченні життєдіяльності населення і специфіка галузі не дозволяють йому на рівних брати участь в конкуренції з іншими галузями економіки.

У процесі інституціоналізації розвитку аграрної сфери зростає роль місцевих органів влади, відповідальних за розвиток відповідної території. Це обумовлює необхідність пошуку нових інструментів стимулювання економічного розвитку, зокрема, шляхом об'єднання зусиль місцевих суб'єктів господарювання, самоврядування та державних структур.

Бібліографічний список: 1. Панчишин С. Макроекономіка: навч. посібник / С. Панчишин. – К.: Либідь, 2001. – 616 с. 2. Ставровський Є.В. Фінансові аспекти управління державними (комунальними) підприємствами / Є.В. Ставровський // Фінанси України. – 1998. – № 6. – С. 50-58. 3. Макаренко А.П. Аграрна політика в умовах розвитку ринкових відносин / А.П. Макаренко // Економіка і держава. – 2006. – № 4. – С. 39-41. 4. Маслак П.В. Критерії ефективності державного регулювання агропродовольчого сектору економіки / П.В. Маслак [Електронний документ]. – Режим доступу: www.znau.edu.ua/visnik/2011_2.../73.pdf. 5. Уркевич В.Ю. Аграрні правовідносини в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: 12.00.06 / В.Ю. Уркевич; Нац. юрид. академія України ім. Я. Мудрого. – Х., 2007. – 33 с. 6. Лямцева Т.В. Правове забезпечення виробничо-господарської діяльності державних спеціалізованих сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.06 / Т.В. Лямцева; Нац. юрид. академія України ім. Я. Мудрого. – Х., 2001. – 20 с. 7. Flynn K. Critical Success Factors for Successful Business Reengineering Project. – Boston, 1993. – 19 p. 8. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці / М.Х. Корецький. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 260 с.

Иртышева И.А., Обозная А.А. Государственный сектор экономики как элемент институциональных трансформаций: секторальный аспект. В статье исследованы теоретические аспекты и практические направления развития государственного сектора экономики как элемента институциональных трансформаций. Раскрыты особенности государственного регулирования институциональных изменений в аграрной продовольственной сфере национальной экономики. Обосновано, что в процессе институционализации развития аграрной сферы растет роль местных органов власти, ответственных за развитие соответствующей территории.

Irtysheva I., Obozna A. Public sector of economy as an element of institutional transformations: sectoral aspect. In the article theoretical aspects and practical directions of development of public sector of economy are investigated as an element of institutional transformations. The features of government control of institutional changes are exposed in the agrarian food sphere of national economy. Reasonably, that the role of local authorities grows in the process of institutionalization of development of agrarian sphere, accountable for development of corresponding territory.